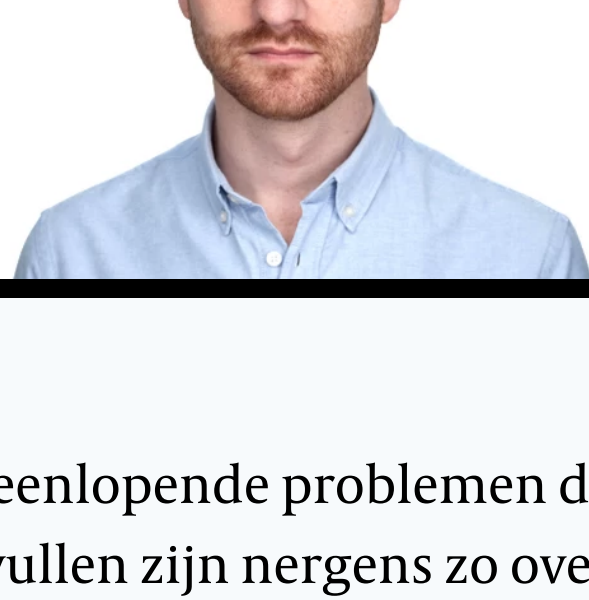

COLUMN
MARTIN LAMBREGTS

In de krant moet met een lantaarntje worden gezocht naar het Rijnlands model

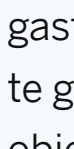
17 augustus 2023

De vele uiteenlopende problemen die elke dag weer de kranten vullen zijn nergens zo overtuigend verklaard als door historicus en bedrijfskundige Marjolein Quené in *Voorbij de managementmaatschappij* (2018).

Advertentie

Daarin voorspelt Quené dat als een historicus over een paar eeuwen terugkijkt op onze tijd, de dominantie van het management zal opvallen. De invloed daarvan op werk, democratie en vrijheid is groot, zo analyseert ze.

Over de auteur

Martin Lambregts is officier van justitie bij het Functioneel Parket, een landelijk onderdeel van het Openbaar Ministerie gespecialiseerd in fraudezaken, en gastcolumnist van de Volkskrant. Columnisten hebben de vrijheid hun mening te geven en hoeven zich niet te houden aan de journalistieke regels voor objectiviteit. Lees [hier](#) onze richtlijnen.

Die analyse begint in 1926 bij James McKinsey, accountant en stichter van het gelijknamige internationale advieskantoor. McKinsey nam in plaats van in het verleden gemaakte kosten de in de toekomst beoogde winst tot uitgangspunt. Die beoogde winst bepaalt wat er moet gebeuren. Begroten en budgetteren werden zo de heilige graal van het managementdenken dat zich heeft verspreid vanuit de Angelsaksische wereld.

Advertentie

Sindsdien zijn wij een samenleving van boekhouders. Want ook de politiek en de overheid hebben het managementdenken verinnerlijkt.

Zo kent mijn werkomgeving diverse managementteams en een discours waarin doorlooptijden, voorraden en capaciteit in de 'keten' de boventoon voeren. En volgens Angelsaksisch recept gaat het veel over *governance* in plaats van *government*. Batavus Droogstoppel zou er zijn vingers bij aflikken!

Herman Tjeenk Willink daarentegen zou ervan gruwen. Hij verzet zich al tientallen jaren tegen het managementdenken, omdat het de democratische rechtsorde uitholt. Die uitholling leidt tot slachtoffers. Voorbeelden daarvan vinden we in het toeslagenschandaal, de Groningse gaswinning en het milieu.

Hoe zijn zulke uiteenlopende problemen te verklaren vanuit het managementdenken? Doordat het managementdenken efficiëntie verabsoluteert en boven alles is gericht op financiële resultaten. Alles wat zich niet laat vatten in een begroting delft daarbij uiteindelijk het onderspit. Rechtvaardigheid bijvoorbeeld, zorgzaamheid of een prettige leefomgeving. Voor de waardevolste posten is er geen plek op de balans.

Gelukkig is er een alternatief. Namelijk het Rijnlands model. De enkele keer dat ik dat in een gezelschap ter sprake bracht, dacht men dat ik doelde op een bepaald type elektrische auto of coachingstechniek. Zo weinig bekend is de manier waarop in de landen langs de Rijn organisaties van oudsher worden bestuurd.

In het Rijnlands model tellen meer belangen dan alleen het begrotingsresultaat. Continuïteit op lange termijn en vakmanschap staan voorop. Het kent geen vergaderaars die volledig zijn vrijgesteld van het echte werk. Familiebedrijven hebben er vaak trekken van. Bedrijfskundige Jaap Peters zet dit samen met anderen helder uiteen in *Rijnlands organiseren* (2021). Het Rijnlands model is geworteld in een Europese vorm van solidair kapitalisme, een soort economisch humanisme.

Treffend was dan ook Ruttes kenschets, tijdens een Kamerdebat in 2020, van Nederland als 'diep Rijnlands model-land'. Helaas hebben we ons laaggelegen Rijnland laten overspoelen door het Angelsaksische managementdenken. Een diep Rijnlands model-land zou het bijvoorbeeld niet laten gebeuren dat het water in de Rijn ernstig vervuild raakt.

Bewijs dat het Rijnlands model beter is dan het Angelsaksische managementdenken levert de deconfiture van de gemeenschapszin in Amerika. Zie alleen al het groeiend aantal zwaar verslaafde daklozen in de Amerikaanse binnensteden. Het Rijnlands model beschermt een samenleving tegen zulke rauwe uitersten. Gek genoeg is er slechts één politieke partij die er in de voorbije jaren [serieus aandacht aan heeft besteed](#), namelijk de ChristenUnie met de publicatie *Rijnland werkt* (2017).

Ook de kwaliteitskranten blijven achter. Daarin lezen we regelmatig het verwijt van symptoombestrijding, meestal gericht aan de politiek. Diezelfde kranten kan symptoomberechtgeving worden verweten. Zij boekstaven dagelijks maatschappelijke problemen en rangschikken die van binnen- naar buitenland. Daarbij is te weinig aandacht voor de belangrijkste gemeenschappelijke onderliggende oorzaak: het managementdenken.

Het ergste is dat in al die berichtgeving met een lantaarntje moet worden gezocht naar het Rijnlands model. De kranten zouden dat vaker en liefst vooraan in de schappen moeten leggen. Met een bordje erbij: beproefd recept, van Europese bodem. Jeremiades over het neoliberalisme kunnen uit het assortiment. Het zou een voedzame aanpassing zijn van ons mediadiet. Wie weet hervinden we dan onze rijke Europees-Rijnlandse traditie en gaat er weer schoon water stromen door onze rivieren.

Opinie

NIEUWS

MEER >

14:10 UUR
Voormalig kanselier Kurz alsnog ingehaald door politieke verleden: aangeklaagd om valse verklaringen

13:26 UUR
AI-blog - Toeristisch uitje volgens Microsoft (en AI): bezoek eens een voedselbank

13:19 UUR
Wetenschapsblog: Ook spitssnuitdolfijnen rouwen om hun doden

12:50 UUR
Live extreem weer: Frankrijk zet zich schrap voor hittegolf en opent informatienummer

...aten we stoppen met het
...iek praten van onze jeugd

...weer dreigt er burger-
...orlog in Ethiopie, en daar-
...ee een regelrechte ramp
...oor de Hoorn van Afrika

Graag aandacht voor voetbal
...n de regio, ook nu
...Groningen, Cambuur en
...Ennen zijn gedegradeerd

BEST GELEZEN

MEER >

1 Lees hier het liveblog over de oorlog in Oekraïne van donderdag 17 augustus terug

2 Live oorlog in Oekraïne: Na opgeblazen dam eindelijk weer stroom in Cherson • Container...

3 PvdA-fractieleider Kuiken keert niet meer terug in de Kamer, staat wel open voor ministerspost

MEER OPINIE >

Wilt u belangrijke informatie delen met de Volkskrant?

Tip hier onze journalisten

Algemeen

Contact met de redactie
Contact met de klantenservice
Privacystatement
Abonnementsvoorwaarden
Gebruiksvoorwaarden
Cookiebeleid
Privacy-instellingen
Auteursrecht
Colofon

Meer de Volkskrant

Abonneren
Nieuwsbrieven
Digitale krant
Webwinkel
Puzzels
RSS-feeds
Facebook
Twitter
Android apps
iOS apps

Service

Klantenservice
Mijn omgeving
Vakantieservice
Adverteren
Losse verkoop

Navigeer

Columnisten
Recensies
De Volkskeuken
Archief

Op alle verhalen van de Volkskrant rust uiteraard copyright.

Wil je tekst overnemen of een video(fragment), foto of illustratie gebruiken, mail dan naar copyright@volkskrant.nl.

© 2023 DPG Media B.V. - alle rechten voorbehouden